

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 1100/2018
27.05.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Весне Поповић, председника већа, Зоране Делибашић и Гордане Комненић, чланова већа, у парници тужиоца „АА“ д.о.о., са седиштем у Београду, правног следбеника „АА“ са седиштем у ..., острво ..., Велика Британија, кога заступа Ђорђе Иванишевић, адвокат из ..., против туженог ББ из ..., кога заступа Жељко Маровић, адвокат у ..., ради продаје хипотековане непокретности и по тужби главног умешача тужиље ВВ из ..., коју заступа Биљана Ђурић, адвокат из ..., против тужених „АА“ д.о.о., са седиштем у Београду и ББ из ..., ради поништаја уговора о хипотеци, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 2054/17 од 04.10.2017. године, у седници већа одржаној дана 27.05.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 2054/17 од 04.10.2017. године.

ОДБИЈАЈУ СЕ захтеви странака за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Сремској Митровици П 34/16 од 24.03.2017. године, првим ставом изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев којим је тужилац тражио да се дозволи продаја на јавној дражби заложених непокретности туженог, на основу решења Општинског суда у Старој Пазови Дн.бр. 448/94 од 15.03.1994. године, ближе описаних у изреци првостепене пресуде, ради наплате главног дуга у износу од 1.140.000 ДМ, што је тужени дужан трпети. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова парничног поступка. Трећим ставом изреке, усвојен је тужбени захтев главног умешача, па је утврђено да је апсолутно ништав и без правног дејства уговор о хипотеци, закључен 09.03.1994. године између правног претходника тужиоца и туженог, што су тужени по тужби за главно мешање дужни признати и трпети брисање укњижбе zaloжног права на непокретностима укњиженим у ЗКУЛ бр. ... КО ..., које у нарави чине парцела број ..., пословни објекат, ... радионица, двориште и њива у селу у улици ... од 08 ара и 58 м² и парцела бр. ... обала у селу од 03 ара и 35 м², све укњижено у корист правног претходника тужиоца, решењем Општинског суда у Старој Пазови Дн.бр. 448/94 од 15.03.1994. године. Четвртим ставом изреке,

делимично је усвојен захтев туженог за накнаду трошкова, па је обавезан тужилац да туженом ББ накнади трошкове парничног поступка у износу од 1.255.125,00 динара. Петим ставом изреке, одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова парничног поступка за износ од још 147.765,00 динара, као и захтев за исплату законске затезне камате на досуђене трошкове поступка за период од пресуђења до извршности. Шестим ставом изреке, делимично је усвојен захтев главног умешача за накнаду трошкова парничног поступка, па је тужилац обавезан да главном умешачу накнади трошкове парничног поступка у износу од 1.045.732,50 динара. Седмим ставом изреке, захтев главног умешача за накнаду трошкова парничног поступка у износу од још 187.020,00 динара је одбијен.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 2054/17 од 04.10.2017. године, жалба тужиоца је одбијена у делу којим је одбијен тужбени захтев, а усвојен тужбени захтев главног умешача и у усвајајућем делу одлуке о трошковима поступка и првостепена пресуда је потврђена. Другим ставом изреке, одбијени су захтеви тужиоца и туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донесене у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у оквиру овлашћења из чл. 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 55/14) - ЗПП и утврдио да ревизија није основана.

У спроведеном поступку који је претходио доношењу правноснажне пресуде није почињена битна повреда одредаба парничног поступка из чл. 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Тужилац се у ревизији позива на друге повреде одредаба парничног поступка, које сагласно чл. 407. ЗПП не могу бити ревизијски разлог у ревизијском поступку.

Према чињеничном стању утврђеном у првостепеном поступку који је претходио доношењу правноснажне другостепене пресуде, предузеће „АА“ из ..., острво ..., Велика Британија, чији је правни следбеник тужилац у овом поступку предузеће „АА“ Београд, уписано у Привредни регистар као правни следбеник тужиоца, је следбеник предузећа „АА“ из ..., Република Ирска. На тужиоца су пренета сва права и обавезе његовог правног претходника, међу којима и потраживање према туженом у овом поступку, по основу уговора о хипотеци. Основна делатност тужиоца и његових правних претходника су послови везани за увоз и извоз робе, док је његово представништво за подручје бивше СРЈ у Београду било основано ради истраживања тржишта, претходне и припремне радње за закључивање уговора о извозу и увозу робе и услуга, уговора о дугорочној производњи, кооперација, пословно-техничкој сарадњи и страним улагањима.

Правни претходник тужиоца је са предузећем „ГГ“, са седиштем у ... на Кипру дана 09.03.1994. године закључио уговор о кредиту, као давалац кредита, док је предузеће „ГГ“, корисник кредита. Предмет уговора о кредиту је износ од 1.140.000 ДМ који је давалац кредита дао кориснику кредита на рок од три месеца уз каматну стопу од 1% тромесечно. Као обезбеђење за дати кредит, укњижена је хипотека на

некретнинама пословни објекат – ... радионица, двориште, њива у селу у улици ..., површине 8,58 м2 и обала у селу површине 3,35 м2, све уписано у ЗКУЛ ... КО ..., власништво туженог, ... и кућа бр. ... у улици ... и две зграде на парцели ... од 3.900,90 м2, описане као ЗК тело II у А листу у ЗКУЛ бр. ... КО ..., власништво ДД из ..., Хипотека је укњижена на износ од 2.280.000 ДМ до коначне отплате, а уговор садржи сагласност корисника кредита да се на непокретностима описаним у уговору укњижи хипотека на износ и под условима наведеним у уговору.

Уговор о кредиту потписали су ЋЋ, директор „... банке“ за даваоца кредита, што су странке учиниле неспорним, с тим што његов потпис на уговору није оверен печатом правног лица даваоца кредита и ЕЕ за корисника кредита, али ни његов потпис на уговору није оверен печатом правног лица корисника кредита, а при томе ниједан од потписника уговора о кредиту није имао овлашћење за заступање уговорних страна у предметном послу. Потписници уговора о кредиту потписали су и признаницу од 10.03.1994. године, у којој стоји да је на име уговора о кредиту правни претходник тужилаца исплатио износ од 1.140.000 ДМ ЕЕ, кориснику кредита.

Истог дана када је закључен уговор о кредиту, 09.03.1994. године, закључен је и уговор о хипотеци између правног претходника тужиоца, као хипотекарног повериоца и туженог, власника хипотековане непокретности, као хипотекарног дужника. У уговору је констатовано да је дана 09.03.1994. године закључен уговор о кредиту између хипотекарног повериоца као даваоца кредита и фирме „ГГ“, из ..., као корисника кредита. У уговору је наведено да се као обезбеђење за дати кредит врши укњижба хипотеке на непокретностима описаним у образложењу ове пресуде, ради намирена хипотеке у износу од 1.140.000 ДМ до коначне исплате. Власник хипотековане непокретности, тужени у овом поступку је својим потписом потврдио да је сагласан да се на непокретности укњижи хипотека на износ који је наведен у уговору, тако да уговор о хипотеци садржи „*clausulu intabulandi*“. Уговор о хипотеци потписали су за хипотекарног повериоца ЖЖ, запослена у „... банци“ и хипотекарни дужник, тужени у овој парници.

Дана 14.03.1994. године тужени је пред Петим општинским судом у Београду под бројем Ов. 1601/94 од 15.03.1994. године оверио заложну изјаву и дао сагласност да се на некретнине уписане у ЗКУЛ бр. ... КО ... укњижи хипотека на износ од 1.140.000 ДМ, почев од 09.03.1994. године до отплате кредита у корист хипотекарног повериоца, а у свему у складу са уговором о кредиту закљученим 09.03.1994. године. Истог дана је пред Петим општинским судом у Београду оверио потпис уговора на хипотеци.

Хипотека је спроведена у земљишној књизи, а у време уписа хипотеке као једини власник непокретности био је уписан тужени. У Дн спису 448/94 Општинског суда у Старој Пазови налази се и полиса осигурања ДД за осигурање „Дунав“ из Београда од 14.03.1994. године за осигураника „ЗЗ“, предузеће за производњу и трговину из Београда са сумом осигурања од 1.400.000 нових динара, а што представља 1.400.000 ДМ, те да сва права осигураника по овој полиси почев од 14.03.1994. године се преносе на „... банку“, с тим да обавеза плаћања премије осигурања и даље остаје на предузећу „ЗЗ“.

Дана 26.09.1994. године ИИ је туженом упутио писмо којим га је обавестио да је рок за отплату кредита истекао и да га хипотекарни поверилац позива да у року од 15

дана достави обавештење о отплати кредита, јер ће у противном бити принуђен да потраживање хипотеке реализује кроз хипотеку преко суда. Ово писмо потписала је ЖЖ, запослена у „... банци“ и оно је заведено код „... банке“ иако банка није у правном односу са хипотекарним повериоцем, ни са хипотекарним дужником, већ је преузела сва права по полиси осигурања од осигураника предузећа „33“.

Према решењу Савезног секретаријата за економске односе са иностранством, предузеће „АА“ са седиштем у Београду имало је запослено само једно лице и то директора ЈЈ, који је једини био овлашћен за потписивање у име представништва тужиоца.

Према потврди „... банке“ од 01.03.1995. године, представништво тужиоца у Београду поседује код те банке нерезистентни динарски рачун, а у време закључења уговора о кредиту нема доказа да је представништво тужиоца имало отворен динарски или девизни рачун код „... банке“ у Београду.

Главни умешач, тужила ВВ са туженим ББ, бившим супружником, чија брачна заједница је престала у јануару месецу 1994. године, разводом брака, пресудом Петог општинског суда у Београду П бр. 1604/95 од 02.06.1995. године, закључила је са туженим судско поравнање у предмету Петог општинског суда у Београду П бр. 3519/96 дана 18.11.1996. године, којим су извршили деобу заједничке имовине тако што су заложене непокретности у целости припале у својину и државину главном умешачу, као и $\frac{1}{2}$ заједничких ствари у улици ... у ..., док је туженом припала у својину и државину кућа у изградњи у улици ... у ..., путничко возило, пловило катамаран и $\frac{1}{2}$ заједничких ствари у стану у улици ... у

На потпуно и правилно утврђено чињенично стање, супротно наводима ревизије, нижестепени судови су правилно применили материјално право када су тужбени захтев одбили као неоснован, а тужбени захтев по тужби за главно мешање усвојили у целини као основан.

Све разлоге које су дали нижестепени судови као правилне и на закону засноване, прихвата и ревизијски суд и у образложењу ове пресуде их не понавља сагласно члану 414. став 2. ЗПП.

Одредбом члана 91. Закона о облигационим односима – ЗОО, прописано је да пуномоћник може предузимати само оне правне послове за чије је предузимање овлашћен.

У конкретном случају, уговор о кредиту потписала су лица која за то нису имала пуномоћје, па је правиан закључак нижестепених судова да је уговор о кредиту ништав правни посао у смислу члана 103. у вези са чланом 91. ЗОО. У смислу члана 61. – 69. Закона о основама својинскоправних односа, који се примењивао у време настанка спорног односа, заложно право је споредно, акцесорно право и оно настаје са настанком тражбине (главног права), коју обезбеђује. Потраживање које се обезбеђује заложним правом мора бити пуноважно. Стога, ништавост уговора о кредиту по начелу акцесорности повлачи и ништавост оспореног уговора о хипотеци, као што су то правилно закључили нижестепени судови.

Супротно наводима ревизије, у конкретном случају нису испуњени услови за конверзију уговора о кредиту у уговор о зајму. Уговор о кредиту према члану 1065. ЗОО, као што су то правилно закључили нижестепени судови, закључује се са банком као другом уговорном страном. Уговор о кредиту је ништав правни посао, а конверзија овог уговора у уговор о зајму, у смислу члана 557. ЗОО није могућа јер потписник уговора о зајму ЕЕ није имао овлашћење нити да потпише уговор, нити да прими новац. При томе, нема ни доказа да је новац по уговору о зајму исплаћен.

Неосновани су наводи ревизије да је суд прекорачио начело диспозиције када се упуштао у оцену правне ваљаности уговора о кредиту и уговора о зајму због непостојања пуномоћја – овлашћења за закључење уговора, јер на ништавост правног посла у смислу члана 109. ЗОО, суд пази по службеној дужности. У конкретном случају, ради се о правилној примени материјалног права на коју суд пази по службеној дужности, а не о примени истражног начела, односно начела диспозиције, које се односи на располагање странака чињеничном грађом и захтевима истакнутим у поступку.

На основу изложеног, како се ни осталим наводима ревизије правилност примене материјалног права не доводи у сумњу, Врховни касациони суд је одбио као неосновану ревизију и одлучио као у изреци пресуде.

Одлука о трошковима ревизијског поступка донета је применом чл. 153. и 154. ЗПП. Тужиоцу нису признати трошкови поступка, јер није успео у ревизијском поступку, сагласно члану 153. ЗПП, док туженом нису досуђени трошкови одговора на ревизију, јер нису били нужни ради вођења ревизијског поступка.

**Председник већа – судија
Весна Поповић,с.р.**

За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић